

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	15.11.2019
Received / Makale Geliş	12.09.2019	Published / Yayınlanma	17.11.2019

KÜRESEL KAMUSAL BİR MAL OLAN ÇEVRENİN KORUNMASINA YÖNELİK VERGİLEME YEŞİL VERGİLER VE TÜRKİYE UYGULAMASI¹

TAXATION FOR THE PROTECTION OF THE ENVIRONMENT IS A GLOBAL PUBLIC GOOD APPLICATION OF GREEN TAXES AND TURKEY

Öğr. Gör. Nagihan ÖZKANCA ANDIÇ

Pamukkale Üniversitesi, Kale Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları
Bölümü, Denizli / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0003-4028-264X

Dr. Arş. Gör. İrem ERASA AKÇA

Hakkari Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Hakkari /
TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-5191-2630

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1566>

Reference: Özkanca Andıç, N. & Erasa Akça, İ. (2019). Küresel kamusal bir mal olan çevrenin korunmasına yönelik vergileme yeşil vergiler ve Türkiye uygulaması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(44), 3447-3453.

ÖZET

Küresel kamusal mallar, etkileri nesilden nesile yayılan, tüketiminde tayınlamanın bulunmadığı ve küresel olarak finanse edilen mallardır. Çevre de küresel kamusal bir maldır ve negatif dışsallık maliyetlerinin en aza indirilmesi görevi hükümet politikaları yolu ile sağlanmaktadır. Bu sebeple çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması uluslararası anlaşmalara konu olmaktadır. Küresel kamusal bir mal olan çevrenin korunması için ise küresel vergiler alınması önerileri zaman zaman literatürde yer almaktadır ve çevre korumasına yönelik alınan vergiler değişik isimlerle anılmaktadır ancak literatürde genellikle “eko vergiler”, “çevreci vergiler” ya da “yeşil vergiler” olarak adlandırılan, ülkemizde ise sıklıkla çevre vergileri olarak adlandırılan yeşil vergiler; çevre ile ilgili sorunların çözümünde ve özellikle çevre kirliliğinden kaynaklanan dışsallıkların çözümünde yararlanılan mali araçlardır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Mal, Küresel Kamusal Mal, Çevre vergisi

ABSTRACT

Global public goods are globally financed goods whose effects have spread from generation to generation, where consumption is not rationing. The environment is also a global public good and the task of minimizing negative externality costs is achieved through government policies. For this reason, the protection and sustainability of the environment is subject to international agreements. For the protection of the environment, which is a global public good, the recommendations for obtaining global taxes are sometimes mentioned in the literature and the taxes taken for environmental protection are referred to by different names, but in the literature, often called “eco taxes”, “environmental taxes” or “green taxes”, green taxes, called environmental taxes; They are financial instruments used in the solution of environmental problems and especially in the solution of externalities arising from environmental pollution.

Keywords: Public Goods, Global Public Goods, Environmental Taxes

1. GİRİŞ

Küreselleşmenin bir sonucu olarak hem dünya hem de ülkeler bazında iklim değişikliği, hava kirliliği, deniz kirliliği, ozon tabakası problemleri gibi birçok yeni sorun ile karşılaşmaktadır.

¹ Bu çalışma, 6-8 Eylül 2019 tarihlerinde Şanlıurfa’da düzenlenen 1. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar ve Araştırmalar Kongresi’nde sunulmuştur.

Artan insan ihtiyaçları sonucunda tüketimin artması, doğanın doğal düzenine zarar vermekte ve uzun vadede sürdürülemez bir eko sistem ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple ulusal ve uluslararası kuruluşlar aracılığıyla çevre koruma politikaları geliştirilmesi kaçınılmazdır. 1970’li yıllardan beri tartışılabilen yeşil vergiler, çevre kirliliği ile mücadelede yararlanılan mali araçlardır. Yeşil vergiler ile çevreye zararlı olduğu düşünülen faaliyetlerin vergilendirilmesinin yanı sıra çevre dostu faaliyetlerin ekonomik teşvikler yoluyla desteklenmesi de amaçlanmaktadır. Yeşil vergiler, serbest piyasanın üretim yada tüketim faaliyetleri sonucunda meydana gelen ekolojik etkileri dikkate almamadaki başarısızlığı ele alır.

Yeşil vergiler genellikle dört kategoriye ayrılmaktadır, bunlar; enerji, ulaşım, kirlilik ve doğal kaynak vergileridir. Bu çalışmada Türkiye’de yeşil vergi kapsamında sayılabilecek olan Çevre Temizlik Vergisi ve çevreye duyarlı olarak tanımlayabileceğimiz bazı vergiler değerlendirilecektir.

2. KÜRESEL KAMUSAL MALLAR

Literatürde ilk olarak Birleşmiş Milletler Gelişim Programı’nın yaptığı “Global Public Good” adlı çalışma ile gündeme gelen küresel kamusal mallar, özellikle büyüme ve kalkınma konularını da kapsayan geniş içerikli bir mal ve hizmet tanımını esas almıştır. Tanıma göre kamu malının küreselliği iki koşula bağlanmıştır. Bunlardan birincisi tüketimde rekabetin ve mahrum bırakmanın söz konusu olmaması, ikincisi ise faydasının tüm dünyayı kapsamasıdır. Sonuç olarak küresel kamusal mallar sadece belirli ülkeleri değil, günümüzdeki ve gelecekteki tüm nesilleri ve tüm ülkeleri ilgilendirmektedir (Ferroni ve Mody, 2002: 6).

Küresel kamusal malların Dünya Bankası tarafından yapılan tanımına baktığımızda ise, uluslararası dışsallıklara sahip olan ve birden fazla ülkenin işbirliğini gerektiren, ekonomik kalkınma ve yoksullukla mücadeleyi de içeren, hizmet, kural ve politikalar bütünü olarak tanımlandığını görüyoruz (Susam, 2008: 280). Bu tür mal ve hizmetler, maddi bir değer taşımamak kaydıyla direkt fayda sağlayan, risk faktörlerini azaltan ve bireylerin kullanımına sunulan mal ve hizmetlerdir. Örneğin, okyanuslar tüm ulusları ilgilendirir ve okyanusların kirlenmesi dünyadaki herkes için negatif bir dışsallık oluşturur. Okyanus kirliliği ile mücadele edilmesi hem herkesin yararlanma kapasitesini artıracak ve herkes için negatif dışsallık sorununu çözecek için küresel kamusal bir maldır (Tekin ve Vural, 2004:324).

Çevre de küresel kamusal bir maldır. Küresel kamusal mallar, etkileri nesilden nesile yayılan, tüketiminde tayınlamanın bulunmadığı ve küresel olarak finanse edilen mallardır. Bu sebeple çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması uluslararası anlaşmalara konu olmaktadır. Küresel kamusal bir mal olan çevrenin korunması için ise küresel vergiler alınması önerileri zaman zaman literatürde yer almaktadır ve çevre korumasına yönelik alınan vergiler değişik isimlerle anılmaktadır. Bunlara çevre vergileri, yeşil vergiler, kirlilik vergileri veya ekolojik vergiler denilmektedir (Üstün, 2012:157).

3. YEŞİL VERGİLER

Ekonomik faaliyetlerin çevre üzerindeki etkileri kaçınılmazdır. Çevre sağladığı kaynaklar ile ekonomik sistemin devamlılığını ve büyümesini sağlarken, üretim ve tüketim faaliyetleri sonucunda ekosistem olumsuz etkilenmektedir. Artık sürdürülebilir ekonomik büyümenin ülkelerin refah düzeyini ve bireylerin hayat standardını etkilediği bilinmektedir ve tüm bu iş ve işlemlerden çevresel faktörlerde etkilenmektedir. Ayrıca yoksulluk artışı ile çevresel zararların artmasının birbiriyle doğrudan etkileşim halinde olduğu da bilinmektedir. Çünkü insanlar yaşamlarını idame ettirebilmek adına doğaya çeşitli zararlar vermekte ve bu durumda yeşil ekonomi ekonomik ve çevresel kalkınmayı sürdürülebilmek için büyük önem arz etmektedir (Kuşat, 2013:4898).

Çevre, 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun 2. Maddesinde, “canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam” olarak tanımlanmıştır. Çevre kirliliği ise; çevrede oluşabilecek, canlı ve bitki sağlığını etkileyebilecek, ekolojik sistemi olumsuz etkileyecek her türlü faaliyet olarak tanımlanabilir.

Birleşmiş Milletler ekonomi ve çevre arasında bir bağ olup olmadığını ilk kez 1972 yılında Stockholm’de düzenlediği Çevre Konferansı ile tartışmaya açmıştır. Konferansta ülkelerin gelişmişlik düzeyleri bazında çevre sorunları ele alınmış, ulusal ve uluslararası alanda kalkınma ve büyüme gibi ekonomik terimler ile çevrenin ilişkisi araştırılmaya başlanmıştır (Kaplan, 1991:279-287).

Literatürde genellikle “ecotax”, “environmental taxes” ya da “green taxes” olarak adlandırılan, ülkemizde ise sıklıkla çevre vergileri olarak adlandırılan yeşil vergiler; çevre ile ilgili sorunların çözümünde ve özellikle çevre kirliliğinden doğan dışsallıklar ile mücadelede yararlanılan mali araçlardır.

Yeşil vergiler ile çevreye zararlı olduğu düşünülen faaliyetlerin vergilendirilmesinin yanı sıra çevre dostu faaliyetlerin ekonomik teşvikler yoluyla desteklenmesi de amaçlanmaktadır. Yeşil vergiler, serbest piyasanın üretim yada tüketim faaliyetleri sonucunda meydana gelen ekolojik etkileri dikkate almamadaki başarısızlığını ele alır (WEB_1).

Yeşil vergiler, negatif dışsallık yayan firmalara marjinal özel maliyet ile marjinal sosyal maliyet arasındaki fark kadar vergi koymayı öngören Pigovian vergiler içinde yer alır (Burrows, 1979:494). Pigou tarafından tespit edilen bu duruma göre, çevre vergileri, çevre kirliliğini azaltarak sosyal refahı arttırmaktadır. Burada amaç firmanın üretimini sifıra indirmek değil, negatif dışsallıklara yol açan fazla üretimi kısıtlamaktır. Dolayısıyla çevre vergilerinin toplum refahını artırma potansiyeli bulunmaktadır diyebiliriz.

John Maynard Keynes, Alfred Marshall ve James Meade gibi düşünürler 1945’li yıllarda ileri sürdükleri küresel vergi önerilerinin amacını küresel ekonomik durgunlukla mücadele, savaş tehditlerini ortadan kaldırmada yürütülecek faaliyetleri finanse etme olarak açıklamış ancak uygulamaya geçilememiştir. 1970’li yıllara gelindiğinde küresel kriz problemleri ve çevresel problemler tekrar gündeme gelmiştir, 1972 yılında Birleşmiş Milletler Örgütü küresel vergilerin yeniden gündeme alınmasını önermiştir. James Tobin küresel ekonomik istikrarsızlık ile mücadele için uluslararası parasal işlemlerden küresel düzeyde vergi alınmasını önermiştir. Diğer yandan Roma Kulübü uluslararası örgütlerin finansman aracı olarak küresel vergileri tartışmaya başladı, 1980’li yıllarda Brandt Komisyonu kapsamlı bir küresel vergi raporu yayınladı. 1992 yılında R. Mendez tarafından yazılan Uluslararası Kamu Maliyesi kitabında da yer alan küresel vergi önerileri hala tartışılmaktadır. Hala pek çok kişi ve kurum tarafından uygulanması istenen küresel vergiler temel olarak 2 amaca hizmet etmeyi hedefler. Bu amaçlar; az gelişmiş ülkelerin ekonomik kalkınmalarını sağlayabilmek için ek gelir kaynağı yaratmak ve küresel kamusal malların finansmanı olarak sıralanabilir (Tekin ve Vural, 2004:326).

4. TÜRKİYE’DE YEŞİL VERGİ UYGULAMALARI

Çevre politikası, çevre ve toplum arasındaki ilişkiyi düzenlemek amacıyla oluşturulan kurallar, ilkeler ve ulaştırılması istenen hedefler ile çevrenin korunmasına yönelik olarak alınan önlemler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Can, 2016:60). Çevresel vergiler, 1970’li yıllardan beridir literatürde tartışılan konulardandır. Çevre kirliliği sebebiyle ortaya çıkan negatif dışsallıkların çözülmesi amacıyla faydalanılan ve hemen tüm ülkelerin vergisel olarak başvurdukları mali bir araçtır. Ülkemizde çevre vergilerine örnek olarak sadece binaların katı atık ve su bedelleri üzerinden tahsil edilen çevre ve temizlik vergisi ile yakıt ve enerji üzerinden tahsil edilen özel tüketim vergisini gösterebilecek iken, yabancı ülkelerdeki uygulama ülkemizdeki uygulamadan daha geniş çerçevede uygulama bulan çevre vergilerini kapsamaktadır (Bilgin ve Orkunoğlu, 2010:80).

Yeşil vergiler olarak adlandırılan çevre vergileri, dışsallıkların içselleştirilmesinde böylece çevreye zarar veren mal ve hizmet maliyetlerinin artırılmasında etkili bir araçtır. Üretici ve tüketicileri daha çevreci davranmaya zorlar, üretici birimleri çevreci üretim teknikleri geliştirmeye teşvik ederek teknolojik gelişmeye katkıda bulunur (EEA, 1996:8).

Yeşil vergiler genellikle dört kategoriye ayrılmaktadır; enerji, ulaşım, kirlilik ve doğal kaynak vergileridir. Türkiye’de ise yeşil vergi kapsamında Çevre Temizlik Vergisi ve çevreye duyarlı olarak tanımlayabileceğimiz bazı vergiler değerlendirilecektir.

4.1. Çevre ve Temizlik Vergisi

1993 yılında 3914 sayılı kanun ile yürürlüğe girmiş olan çevre ve temizlik vergisinin konusunu belediye sınırları içinde bulunan ve ayrıca belediye sınırı dışında olup imar mevzuatı bakımından belediyenin kontrolünde olan yerler ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer binalar oluşturmaktadır. Konutlar için uygulanacak olan çevre temizlik vergisi için dikkat edilecek unsur su tüketim miktarı olacaktır ve 1 metreküp başına büyükşehir belediyelerinde 39 kuruş, diğer

belediyelerde 29 kuruluş olarak hesaplanacaktır. Bu tutar işyerleri ve diğer binalar için geçerli olmayıp Tablo 1’de bunlara ilişkin tutarlara yer verilmiştir.

Tablo 1: Büyükşehir Belediyeleri Dışındaki Belediyelerde Uygulanacak Çevre Temizlik Vergisi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2.900	2.200	1.800	1.600	1.370
2. Grup	1.800	1.370	1.100	900	800
3. Grup	1.370	900	800	570	450
4. Grup	570	450	340	290	220
5. Grup	340	290	200	190	160
6. Grup	190	160	100	90	68
7. Grup	68	53	37	32	24

Kaynak: WEB_2

Tablo 2: Büyükşehir Belediyelerinde Uygulanacak Çevre Temizlik Vergisi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	3.625	2.750	2.250	2.000	1.712
2. Grup	2.250	1.712	1.375	1.125	1.000
3. Grup	1.712	1.125	1.000	712	562
4. Grup	712	562	425	362	275
5. Grup	425	362	250	237	200
6. Grup	237	200	125	112	85
7. Grup	85	66	46	40	30

Kaynak: WEB_2

Ülkemizde çevre korumaya yönelik hareket eden tek vergi tipi olarak çevre ve temizlik vergisini gösterebiliriz. İki farklı kritere göre tahsil edilen Çevre Temizlik Vergisi (ÇTV), ticaret ve sanayi işletmelerinden tesis boyutlarına göre yıllık maktu olarak tahsil edilmekte, konutlar için ise kullanım miktarına göre tahsil edilmektedir. Bu yönüyle Çevre ve Temizlik Vergisi, negatif dışsallığın çözümünde sadece belli bir miktar katkıda bulunabilmekte, atık miktarının ne olduğu ile ilgilenilmediği için çevre koruma bakımından sadece sınırlı bir miktarın maliyetine katılmaktadır.

4.2. Çevreye Duyarlı Vergiler

Çevre koruma amacına hizmet eden çevre ve temizlik vergisinin yanı sıra bazı vergileri çevreye duyarlı vergiler olarak sınıflandırabiliriz. Çevreye duyarlı vergiler kapsamında değerlendirilebileceğimiz bu vergilerden ilki harcamalar üzerinden alınan vergiler kapsamına dâhil edilmiş olan, petrol ve türevleri üzerinden alınan Özel Tüketim Vergileri ve ikincisi servet üzerinden alınan vergiler gruplandırmasında yer alan Motorlu Taşıtlar Vergileridir.

4.2.1. Motorlu Taşıtlar Vergisi

Motorlu taşıt vergisi (MTV) birçok ülkede uygulama şansı bulan bir vergi türüdür. Bugün dünya genelinde yaşanan refah standardının artışı ile birlikte, motorlu taşıt kullanımı artmakta ve motorlu taşıt sahipleri yollara, park alanlarına, köprü ve alt geçitlere bakım onarım anlamında ciddi maliyetler yüklemektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2013:88).

MTV, mali gücün bir göstergesi olarak kabul edilen servet unsurlarından motorlu araçların vergilendirilmesine ilişkin olarak 1963 yılında 197 sayılı kanunla yürürlüğe girmiş ve çeşitli değişikliklerle günümüze kadar gelmiştir. Vergi MTV Kanununda sayılan tarifelere göre tahakkuk etmektedir. Tarifede sayılan taşıtlar, tükettikleri yakıt sonucunda karbon salınımı yapan motorlu hava ve kara araçlarıdır. MTV, çevreyi kirleterek negatif dışsallık yayan bu araçların kullanımının azaltılması ya da daha az kirliliğe neden olacak yeni teknolojilerin teşviki gibi fonksiyonlara sahiptir.

Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri ile motosikletler aşağıdaki (I) sayılı tarife göre vergilendirilir.

Tablo: 3 (I) Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Tarifesi

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1-3 yaş	4-6 yaş	7-11 yaş	12-15 yaş	16 + yaş
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	861	600	336	254	90
1301-1600 cm ³ e kadar	1.499	1.124	652	461	177
1601-1800 cm ³ e kadar	2.647	2.068	1.218	742	288
1801-2000 cm ³ e kadar	4.170	3.211	1.888	1.124	443
2001-2500 cm ³ e kadar	6.253	4.540	2.837	1.695	671
2501-3000 cm ³ e kadar	8.720	7.585	4.739	2.549	936
3001-3500 cm ³ e kadar	13.279	11.948	7.197	3.592	1.318
3501-4000 cm ³ e kadar	20.878	18.028	10.617	4.739	1.888
4001 cm ³ ve yukarısı	34.170	25.624	15.175	6.820	2.647
Motosikletler					
100-250 cm ³ e kadar	161	121	89	56	22
251-650 cm ³ e kadar	333	252	161	89	56
651-1200 cm ³ e kadar	856	509	252	161	89
1201 cm ³ ve yukarısı	2.075	1.372	856	680	333

Kaynak: WEB_3

Ulaştırma sektöründe yaşanan gelişmeler sonucu motorlu taşıt kullanımı artmış dolayısıyla çevre kirliliğinde ki artış kaçınılmaz olmuştur. Çünkü günümüzde en önemli hava kirleticilerden biri olarak CO2 emisyon kaynağı gösterilmektedir (Yalçın, 2013:147).

Ülkemizde hâlihazırda uygulanmakta olan MTV sisteminde eski araçlardan az, yeni araçlardan çok vergi alınması şeklinde bir vergi sistemi mevcuttur. Ancak eski araçların yakıt tüketimi fazladır ve bunun yanında yeni araçlara göre daha çok karbondioksit salınımı yaparlar. Avrupa birliği ülkeleri ise Motorlu taşıtların vergilendirmesinde yakıt tüketimini ve karbondioksit salınımını dikkate alan bir vergi sistemi kurmuşlardır. Avrupa Birliği'ndeki uygulamaların ülkemizde de değerlendirilmesi mümkündür ama düşük karbondioksit salınımını yayan araçlar, model bakımından yüksek ve pahalı araçlardır. Vergi adaletinin sağlanması bakımından sadece karbondioksit salınımının dikkate alınması ülkemizde istenen sonucu vermeyecektir (Kaplan, 2012: 216).

4.2.2. Özel Tüketim Vergisi

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) ise belirli mal ve hizmetler üzerinden maktu veya oransal olarak alınan bir harcama vergisidir. Avrupa Birliği ile uyum çerçevesinde gündeme gelmiş ve 2002 yılında 4760 sayılı kanunla yürürlüğe girmiştir. ÖTV lüks, sağlığa ve çevreye zararlı mallar üzerinden alınarak, gelir elde etmenin yanı sıra sosyal amaca da hizmet etmektedir.

ÖTV'nin çevre ile ilgili olan kısmı birinci listenin A ve B cetvelleridir. A cetvelinde; Uçak yakıtı, kurşunsuz süper ve normal benzin, doğal gaz, fuel oil, jet yakıtı, baz yağı ve motorin gibi petrol türevleri, B cetvelinde ise; benzol, solvent, vernik, eter, inceltici ve benzeri ürünler bulunmaktadır. Bu ürünler mali amacın yanı sıra çevreye verdiği zararlar nedeni ile tüketiciyi caydırma amaçlı olarak da vergilendirilmektedir.

Tablo 4: 23.07.2019 tarihli ÖTV A Cetveli

Mal Cinsi	Vergi Tutarı (TL)	Birimi
95 Oktandan Az Kurşunsuz Benzin	2,15	Litre
95 Oktan Kurşunsuz Benzin	2,3765	Litre
98 Oktan Kurşunsuz Benzin	2,4985	Litre
Jet Yakıtı	0	Litre
Motorin	1,7945	Litre
Fuel Oil	0,4760	Kilogram
Doğal Gaz	0,8599	Metreküp
Propan / Bütan	1,7780	Kilogram

Kaynak: WEB_4

Tablo 5: 23.07.2019 tarihli ÖTV B Cetveli

Mal İsmi	Vergi Tutarı (TL)	Birimi
Benzol, Toluol, Ksilol, Solvent, Hekzan, Heptan, Pentan	2,4985	Kilogram
Motor Yağları, Hidrolik Yağları, Sıvı Parafin	1,5007	Kilogram
Gazyağı	1,1367	Litre

Kaynak: WEB_4

Fosil yakıtlar olarak adlandırılan gaz ve benzeri kimyasallardan alınan vergileri enerji vergileri olarak da adlandırabiliriz. Bu tür vergiler sadece çevresel kaygılar ile salınan vergiler değildir. Aynı zamanda mali, ekonomik ve sosyal amaçları da dikkate almaktadır. Burada karar verilmesi gereken nokta hangi amacın daha öncelikli olduğunun tespit edilmesidir. Verginin oranı düşük tutulduğunda çevreye verilen zararın maliyeti daha fazla olabileceği gibi vergi oranı artırıldığında, ekonomik ve sosyal olumsuz etkileri de ortaya çıkabilir (Gündüz, 2013:140).

Özel Tüketim Vergisinin uygulanması sonucunda tüketici kararlarını etkileyerek enerji, taşımacılık vb. gibi çevreye zararlı sektörlerin kontrol altında tutulmasını sağlayacağı açıktır. Zaten çevresel vergilerin varlık nedenleri bu tip sektörlerin kontrol altına alınıp sebep oldukları dışsallıkların maliyetini karşılatmak ve diğer taraftan da bütçe gelirlerinde artış sağlamaktır. Özel tüketim vergisi bu kapsamda değerlendirildiğinde, çeşitli tarifeler kullanarak vergi farklılaştırmasına giden ve amacına uygun hale getirilmiş bir vergi olarak karşımıza çıkmaktadır (Karakuzu, 2010:204).

5. SONUÇ

Yeşil vergilerin Türkiye’de ki uygulama alanı incelendiğinde, yeşil vergi kategorisinde değerlendirebileceğimiz üç vergi olduğu görülmektedir. Bunlar; ÇTV, MTV ve ÖTV’dir. Uygulanan vergilerin çevre koruma politikaları yönünden yetersiz olduğu görülmektedir. Bu vergilerin gerçek anlamda bir çevre koruma politikasından uzak ancak mali amaçla tahsil edilen vergiler olduğu söylenebilir.

Örneğin ÇTV incelendiğinde buradaki amacın belediyelere kaynak aktarmak olduğu görülmekte, ÖTV incelendiğinde kimyasal atıklar üzerinden vergi alınmadığı, Jet Yakıtı gibi karbon emisyon oranı yüksek bir ürünün vergilendirilmediği görülmektedir.

Mevcut MTV incelendiğinde bu hali ile yeşil vergi olmaktan uzak bir halde olduğu görülmektedir. Uygulamada aracın yaşı arttıkça ödeyeceği vergi miktarı azalmaktadır. Motor silindir hacmi yükseldikçe ödenecek vergi de artmaktadır. Ancak aracın yaşı arttıkça teknolojisi eskimekte ve daha çok karbon salınımı yapmaktadır. Ülkemizde Karbon Emisyonuna dayanan artan oranlı bir vergileme sistemine geçilmesi yeşil vergilendirme amacına uyum sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- BİLGİN, S. VE ORKUNOĞLU, F. (2010). Fiskal ve Ekstrafiskal Amaçlar Bağlamında 1970’lerden Günümüze Çevre Vergileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 77-108.
- BURROWS, P. (1979). Pigovian Taxes, Polluter Subsidies, Regulation, and the Size of a Polluting Industry. *Canadian Journal of Economics, Canadian Economics Association*, 12(3),494-501.
- CAN, F. (2016). Çevre Politikasının Ekonomik Araçları. *Niğde Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Temmuz, 9(3),59-73
- EEA (1996). *Environmental Taxes: Implementation And Environmental Effectiveness*. Kopenhag: Eea European. Environment Agency.
- FERRONİ, M. and MODY, A. (2002). *Global Incentives for International Public Goods: Introduction and Overview*. İçinde Ed. By. Ferroni, M, A. Mody; *International Public Goods: Incentives, Measurement And Financing*, Washington Dc, Kluwer Acedemic Publishers And World Bank, 2002, S.1-30.
- GÜNDÜZ, O. I. (2013). Bir Çevre Vergisi Türü Olarak Enerji Vergisi: Fosil Yakıtların Vergilendirilmesi-II, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2),127-144.

- KAPLAN, A. (1991). Çevre Sorunları Ve Ekonomi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, XIV(1-2),279-287
- KAPLAN, R. (2012). Motorlu Taşıtlar Vergisinde Otomobillerin Tarife Yapısının Vergi Adaleti Ve Çevre Politikaları Açısından Değerlendirilmesi. *Vergi Sorunları Dergisi*, 289. 210-220.
- KARAKUZU, S. (2010). *Türkiye’de Çevre Politikalarının Gelişimi ve Çevre Vergilerinin Uygulanabilirliği*. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- KUŞAT, N. (2013). Yeşil Sürdürülebilirlik İçin Yeşil Ekonomi: Avantaj Ve Dezavantajları - Türkiye İncelemesi. *Journal of Yasar University*, 29(8),4896-4916.
- SUSAM, N. (2008). Kamu Maliyesinde Sınır Ötesi Bir Kavram: Küresel Kamusal Mallar, Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:1-2, 277-303.
- TEKİN, A. ve VURAL, İ. Y. (2004) Global Kamusal Malların Finansman Aracı Olarak Global Vergi Önerileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:12, 323-337
- ULUSOY A. ve AKDEMİR T. (2013) Yerel Yönetimlerin Finansman Sorunlarının Çözümünde Motorlu Taşıtlar Vergisi Önerisi, *Sosyo Ekonomi Dergisi*, , 9(19), 65-94.
- ÜSTÜN, Ü. S. (2012). Motorlu Taşıtlar Üzerinden Alınan Vergilerin Çevreyi Korumaya Yönelik ve Adil Olarak Düzenlenmesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XVI(1), 153-190.
- YALÇIN A. (2013). Potansiyel Bir Çevre Vergisi Olarak Motorlu Taşıtlar Vergisi: Avrupa Birliği ve Türkiye Arasında Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(2), 141-158.
- (Web_1). "Environmental Taxation A Guide For Policy Makers" . <http://www.oecd.org/> Erişim Tarihi: 15.02.2019
- (Web_2).https://www.verginet.net/dtt/1/cevretemizlik_vergisi_tutarlari.aspx Erişim Tarihi: 15.07.2019
- (Web_3). <https://www.gib.gov.tr/node/87964> Erişim Tarihi: 17.08.2019
- (Web_4). <https://gib.gov.tr/4760-sayili-ozel-tuketim-vergisi-kanununa-ekli-i-ii-ve-iii-sayili-listelerde-yer-alan-mallarda> Erişim Tarihi: 21.08.2019